

v environmentálnej politike a boli vydané prvé čísla časopisu Zelený rozpočet. V rámci Iniciatívy pre biodiverzitu sa okrem iného v súčasnosti pripravuje pracovné stretnutie o vplyvoch procesu aproximácie na ochranu biodiverzity v krajinách strednej a východnej Európy.

Aproximácia legislatívy a proces prípravy na vstup do EÚ v oblasti životného prostredia

Program neformálnej spolupráce medzi asociovanými krajinami začalo REC r. 1995. Organizovaním stretnutí týchto krajín poskytuje REC neutrálnu pôdu na riešenie spoločných problémov, posilnenie ich pozície v procese vyjednávania a pomoc na zabezpečenie finančných prostriedkov na tento proces. REC okrem toho pre Európsku komisiu navrhlo indikátory aproximácie (na Slovensku v spolupráci s MŽP SR), ktoré slúžia na hodnotenie postupu procesu aproximácie v jednotlivých krajinách. Výstupy tohto projektu sa tiež použijú na vypracovanie metodiky monitoringu postupu aproximácie, ktorú bude používať Európska komisia.

Účasť verejnosti v rozhodovacích procesoch

V r. 1997 sa REC priamo podieľalo na príprave Dohovoru EHK OSN o účasti verejnosti na prístupe k informáciám a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, ktorý sa podpísal na ministerskej konferencii v Aarhuse. V snahe podporiť dialóg medzi vládami a mimovládnyimi organizáciami, REC usporiadalo v 21 krajinách strednej a východnej Európy a bývalého Sovietskeho zväzu konzultačné stretnutie, na ktorých sa vysvetľovali a pripomienkovali jednotlivé ustanovenia Dohovoru. Na viacerých stretnutiach sa formovala aj pozícia jednotlivých krajín k Dohovoru. Na Slovensku toto stretnutie zorganizovalo REC v spolupráci s odborom environmentálneho práva MŽP SR. REC tiež pokračovalo v monitorovaní programu Účasť verejnosti v environmentálnych rozhodovacích procesoch. Bol vypracovaný celý rad národných, regionálnych a paneurópskych správ, ktoré sa použijú na komparatívne hodnotenie stavu legislatívy a praktických skúseností v tejto oblasti v jednotli-

vých krajinách. Správy sa tiež zamerali na stanovenie určitých štandardov a indikátorov účasti verejnosti, ktoré sa prezentovali v Aarhuse.

Lokálne environmentálne akčné plány (LEAP)

V súvislosti s rastúcou úlohou LEAP, REC vytvorilo v Bulharsku, Maďarsku a Litve *Fórum pre environmentálne akčné plány samospráv*, ktorého hlavným cieľom je výmena skúseností z prípravy LEAP a identifikácia hlavných potrieb samospráv v tejto oblasti. V Poľsku otvorilo REC projekt *Vypracovanie miestnych programov trvalo udržateľného rozvoja* v súlade s odporúčaním Agendy 21. V tejto oblasti REC veľmi úzko spolupracuje s OECD v rámci EAP Task Force, predovšetkým pre krajiny strednej a východnej Európy.

Vladimír Hudek

10. Globálne fórum o biodiverzite

Globálne fórum o biodiverzite – Global Biodiversity Forum (GBF) predstavuje nezávislý, otvorený a strategický mechanizmus na vytváranie analýz, dialógu a diskusií o prioritných témach – ekologických, ekonomických, inštitucionálnych a sociálnych v kontexte globálnej problematiky biodiverzity. *„Jeho účelom je prispieť k ďalšiemu rozvoju a implementácii Dohovoru o biologickej diverzite a ďalších nástro-*

voj týkajúcich sa biodiverzity na medzinárodnej, národnej a regionálnej úrovni“, povedal Jeff McNeely, vedúci vedecký predstaviteľ IUCN – Svetovej únie ochrany prírody, ktorá zastrešuje sekretariát GBF. Dopĺňa medzinárodné procesy tým, že:

- poskytuje široké spektrum pohľadov, návrhov a skúseností všetkých zainteresovaných strán,
- buduje rozmanité partnerské

vzťahy medzi zainteresovanými stranami vrátane vlád a súkromného sektora,

- predstavuje hnaciu silu pre kľúčové problémy a oblasti, ktoré vyžadujú ďalší rozvoj a pozornosť.

Myšlienku organizovať GBF spoločne presadili zástupcovia viacerých medzinárodných organizácií v Globálnej stratégii pre biodiverzitu (Global Biodiversity Strategy) r. 1992 a odvtedy sa v súvislosti s viacerými celosvetovými podujatiami uskutočnilo už 10-krát.

Jubilejné 10. zasadnutie GBF sa

uskutočnilo 1.–3. mája 1998 v Bratislave a zaoberalo sa ôsmimi kľúčovými témami implementácie Dohovoru o biologickej rozmanitosti (CBD). Viac ako 40 inštitúcií sa venovalo organizácii 8 workshopov. Hlavným organizátorom tohto jubilejného podujatia bola IUCN – Svetová únia ochrany prírody, zodpovednosť za jeho technickú stránku niesla IUCN Slovensko. Zabezpečovala ju v spolupráci s REC Slovensko a 8 mladými dobrovoľníkmi z radov SZOPK, US Peace Corps a PRIF UK v Bratislave. Ďalšími spoluorganizátormi konferencie boli UNEP, Sekretariát Dohovoru o biologickej diverzite (SCBD), Svetový inštitút prírodných zdrojov (WRI), Africké centrum pre technické štúdie (ACTS), Akčná sieť pre biodiverzitu (BIONET), Sieť pre biodiverzitu a domorodých obyvateľov (IPBN) a MŽP SR. Počas celého podujatia mali účastníci možnosť používať Internet, čo vysoko profesionálne zabezpečili pracovníci Changenet.

10. Globálne fórum bolo skutočne svetovým podujatím, veď do Bratislavy prišlo až 300 účastníkov z 57 krajín, čo predstavuje zatiaľ rekordnú účasť v histórii GBF. Reprezentovali veľmi rôznorodé skupiny z oblasti výskumu, vzdelávania, manažmentu prírodných zdrojov, priemyselných a vládnych inštitúcií, mimovládnych organizácií, miestnych komunít a pôvodných obyvateľov. Zo Slovenska sa zúčastnili zástupcovia SAV, Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, mimovládnych organizácií REC, IUCN, Daphne, Spoločnosti pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS), Slovenskej riečnej siete a Greenway. Škoda, že takéto nie každodenné podujatie nevyužilo aj viac organizácií zo Slovenska. GBF nemalo formu klasického akademického seminára. Náplň 8 workshopov, ktoré prebiehali paralelne počas celého stretnutia, bola

veľmi pracovná, nepozostávala len z prezentácií jednotlivých účastníkov, množstvo času sa venovalo práve diskusiám. Účastníci mali možnosť prezentácie aj formou posterov a stánkov, čo využili aj niektoré domáce organizácie (ÚKE SAV, Daphne, SOVS).

Základné myšlienky a závery jednotlivých pracovných skupín predstavili vybraní delegáti na IV. zasadnutí Konferencie zmluvných strán Dohovoru, ktoré nasledovalo hneď po ukončení 10. GBF.

Výchova a vzdelávanie: Vzdelávanie a komunikácia sú významné politické nástroje, ktoré mobilizujú ľudí k ochrane biodiverzity a trvalo udržateľnému využívaniu prírodných zdrojov. GBF odporúča, aby na každom zasadnutí Konferencie zmluvných strán Dohovoru (COP) jednotliví signatári referovali o článku 13 Dohovoru a pripravili komunikačné stratégie pre akčné plány a témy pre 5. zasadnutie COP. Rozvoj kapacít vzdelávacích inštitúcií by mal podporiť aj GEF (Global Environmental Facility).

Finančné inovácie pre oblasť biodiverzity: Nevyhnutne treba stanoviť jasné kritéria a indikátory na investovanie podporujúce ochranu biodiverzity a trvalo udržateľný rozvoj, rovnako ako certifikáciu trvalo udržateľných postupov v lesníctve, rybárstve, poľnohospodárstve a turistike. Musia sa vytvoriť podmienky na posilnenie financovania ochrany biodiverzity z privátneho sektora. GBF nalieha na zmluvné strany Dohovoru, aby vyvinuli finančné stratégie na podporu národných akčných plánov ochrany biodiverzity.

Obchod a biodiverzita: Svetová ekonomika a životné prostredie sú úzko prepojené. Existuje dostatok dôkazov, že environmentálne záujmy neboli so zreteľom na obchodnú politiku dostatočne artikulované. GBF navrhuje vytvoriť Stálu konferenciu o obchode a životnom pro-

stredí (SCTE – Standing Conference on Trade and Environment). V nej by mali byť zastúpení reprezentanti medzinárodných organizácií, globálnych a regionálnych environmentálnych ustanovizní a dohovorov, ako aj občanov.

Podiel na úžitkoch z využívania genetických zdrojov: V súčasnosti už existuje prvá generácia národných opatrení. GBF odporúča, aby zmluvné strany Dohovoru, ktoré sú užívateľmi genetických zdrojov z iných krajín zabezpečili, aby sa všetky genetické zdroje importované do krajiny získali v súlade s legislatívou poskytujúcich krajín, aby sa v rámci Dohovoru vytvoril kódex správania sa, aby sa využívali najlepšie existujúce postupy a návody na komerčné i nekomerčné využívanie prírodných zdrojov.

Tradičné znalosti a článok 8(j) Dohovoru: Pri otázke ochrany a uchovávaní znalostí, inovácií a praktík domorodých obyvateľov treba rozlišovať medzi ich vlastníckmi a tými, ktorí ich chcú vykrádať. GBF považuje za naliehavé, aby Sekretariát alebo iný orgán CBD inicioval proces na formulovanie primeraných odporúčaní (návodov) na implementáciu článku 8 j. Samozrejmosťou musí byť účasť domorodých obyvateľov na tomto procese.

Vplyv vlastníctva pôdy a právo na prístup k trvalo udržateľnému využívaniu prírodných zdrojov: Systematické nahrádzanie osobného vlastníctva pôdy na základe legislatívy či zvykového práva štátnym vlastníctvom viedlo väčšinou k zhoršeniu ochrany biologickej diverzity. Vychádzajúc zo skúseností z prípadových štúdií v Afrike, Ázii, Európe, Latinskej Amerike a na Tichomorských ostrovoch sa potvrdilo, že trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov sa dosiahlo v tých prípadoch, kde boli dobre definované vlastnícke vzťahy k pôde.

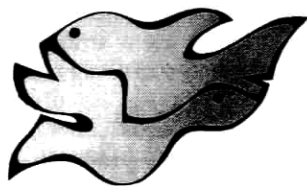
Mechanizmus informačného a triediaceho centra (CHM – Clearinghouse mechanism) je informačným základom úspešnej implementácie Dohovoru. Mnohé globálne a regionálne informačné siete o biodiverzite akceptujú centrálnu úlohu CHM. Na národnej úrovni urobili mnohé krajiny výrazný pokrok. GBF nalieha na zmluvné strany Dohovoru, aby sa zaviazali k implementácii CHM v plnom rozsahu a aby pokračovali v podpore Sekretariátu Dohovoru počas pilotnej fázy CHM, i po jej ukončení.

Ekosystémový prístup k manažmentu vnútrozemských vôd a ich biodiverzity: Ukážkou ekosystémového prístupu je napr. národná správa Malawi pre GBF. Účastníci workshopu sa zaoberali kľúčovými otázkami manažmentu vnútrozemských vodných ekosystémov a ich biodiverzity. Ku kľúčovým otázkam, ktorým sa musí venovať pozornosť, patria: vplyv manažmentu prírodných zdrojov spojených s vnútrozemskými vodnými

ekosystémami – napr. lesníctva a poľnohospodárstva – na tieto ekosystémy.

Detailnejšie spracované závery a odporúčania o spomínaných 8 workshopoch sú pripojené k písomnej verzii oficiálneho vyhlásenia a sú k dispozícii na adrese: IUCN Slovensko, Vysoká 18, 811 06 Bratislava. Dúfame, že výsledky GBF pomôžu efektívnejšie a účinnejšie presadzovať naše spoločné ciele ochrany, trvalo udržateľného využívania a spravodlivého podielu na úžitkoch z biodiverzity.

Peter Sabo
Helena Čárska

Bakalár environmentálnej ekológie

Fakulta prírodných vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre otvára v školskom roku 1998/1999 trojročné bakalárske štúdium v externej (diaľkovej) forme v študijnom odbore **Životné prostredie – Environmentalistika**.

Cieľom štúdia je pripraviť kvalifikovaných odborníkov na prácu v štátnej a verejnej správe, podnikoch, odborných a vedeckovýskumných inštitúciách, vo výchovno-vzdelávacom procese a praxi. Bakalárske štúdium špecializované na environmentálnu ekológiu je tiež doplnkovým štúdiom na funkčné miesta, kde sa vyžaduje kvalifiká-

cia na riešenie problémov životného prostredia.

Profiláciu externého bakalárskeho štúdia určuje trojročný učebný plán. V prvom ročníku sú zaradené všeobecné ekologické a biologické vedomosti, v druhom ročníku ich dopĺňajú poznatky geografické a o neživej prírode. Súčasne sa širšie podávajú problémy starostlivosti o prírodné prostredie. V poslednom ročníku sú to aplikované environmentálne problémy súvisiace so sociálnymi a ekonomickými hľadiskami, ktoré vyúsťujú do ďalších otázok trvalo udržateľného rozvoja.

Tieto základné teoretické poznat-

ky dopĺňa praktické seminárne štúdium, ktoré vedie absolventa k aktívnemu a iniciatívnemu prístupu v rozširovaní svojich vedomostí spracúvaním a riešením ekologických otázok a problémov starostlivosti o životné prostredie.

Absolvent získa interdisciplinárne ekologické a environmentálne vzdelanie, schopnosť tvorivo myslieť, samostatne a aktívne pristupovať k riešeniu problémov. Bude mať predpoklady na prácu v štátnych inštitúciách a súkromných podnikoch, ktoré sa venujú starostlivosti o životné prostredie. Možnosti uplatnenia budú pomerne široké – od odbornej až po riadiacu a výrobnú sféru na úrovni ministerstiev a ich odborných inštitúcií.

Výučbu zabezpečuje katedra ekológie a environmentalistiky, ktorá sa špecializuje na environmentálnu ekológiu ako jednu z troch špecializácií v odbore environmentalistika. Na iných fakultách možno študovať špecializáciu environmentálne inžinierstvo alebo environmentálny manažment.

Predpokladom prijatia je maturita zo strednej školy alebo gymnázia a vzhľadom na to, že ide o externú (diaľkovú) formu štúdia, odporúča sa písomný súhlas alebo vyjadrenie zamestnávateľa. Výučba sa bude uskutočňovať v dňoch pracovného pokoja, nebude preto treba uvoľňovanie zo zamestnania. Prijímacie skúšky so stredoškolských znalostí vybraných častí biológie a geografie, prípadne príbuzných odborov, sa uskutočnia v prvej polovici septembra 1998.

Prihlášky (ako na vysokoškolské štúdium) prijíma Študijné oddelenie Fakulty prírodných vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra. Bližšie informácie môžu záujemcovia dostať na tel. čísle 087/511 008.

Milan Ružička